

Ministru kabineta
2020.gada _____
rīkojums Nr. ____

**Konceptuālais ziņojums „Par eID karti kā derīgu personu apliecinošu dokumentu
Saeimas vēlēšanās”**

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Saturs

Izmantoto saīsinājumu skaidrojums	3
I. Konceptuālā ziņojuma satura kopsavilkums	4
II. Problēmas apraksts	4
III. Risinājumi	6
1. Risinājums.....	6
2. Risinājums.....	9
3. Risinājums.....	10
IV. Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu	11
V. Tālākā rīcība.....	23

Izmantoto saīsinājumu skaidrojums

CVK – Centrālā vēlēšanu komisija

eID karte – elektroniskā identifikācijas karte jeb personas apliecība

e-adrese – oficiālā elektroniskā adrese

IeM – Iekšlietu ministrija

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

Saeima – Latvijas Republikas Saeima

SM – Satiksmes ministrija

TM – Tieslietu ministrija

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

I. Konceptuālā ziņojuma satura kopsavilkums

Konceptuālā ziņojuma mērķis ir piedāvāt risinājumu, kā persona var piedalīties Saeimas vēlēšanās, izmantojot eID karti vēlēšanu tiesību īstenošanai.

Konceptuālais ziņojums izstrādāts saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 8. novembra protokollēmuma Nr. 60 62.§ “Informatīvais ziņojums “Par iespējamiem finansēšanas risinājumiem sertifikācijas pakalpojumu nodrošināšanai personu apliecībās (eID) un to, kā vienotu un prioritāru līdzekli personas elektroniskās identitātes nodrošināšanai”” (turpmāk – protokollēmums) 4. punktu, kas nosaka VARAM sadarbībā ar TM, CVK, IeM un SM sagatavot un vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram līdz 2019. gada 1. janvārim iesniegt noteiktā kārtībā izskatīšanai Ministru kabinetā grozījumus normatīvajos aktos, kas paredz eID karti kā derīgu personu apliecinošu dokumentu jebkurā ar vēlēšanu tiesību izmantošanu saistīto jautājumu kārtošā vai citu risinājumu, kas paredz personām ar eID karti īstenot savas vēlēšanu tiesības. Likumprojekta “Grozījumi Saeimas vēlēšanu likumā” izstrādes laikā tika panākta vienošanās par konceptuāla ziņojuma izstrādi, piedāvājot Ministru kabinetam iespējamus risinājuma variantus, kas paredz iespējas nodrošināt personai tiesības vēlēties Saeimas vēlēšanās, izmantojot eID karti.

Atbilstoši līdzšinējai vēlēšanu reģistrācijas kārtībai, vēlētajš nevar piedalīties Saeimas vēlēšanās, ja tā rīcībā vienīgais personu apliecinošais dokuments ir eID karte. Attiecīgās problēmas pagaidu risinājuma ietvaros vēlēšanu tiesību īstenošana tiek realizēta ar īpaši izgatavotu vēlētajā apliecību, kas vēlētajam jāsaņem PMLP klientu apkalpošanas nodaļā, radot papildu administratīvo slogu.

Konceptuālajā ziņojumā atspoguļoti trīs iespējamie risinājuma varianti, kas ietver informatīvu izklāstu par konstatētā problēmjautājuma risināšanu.

Pirmais risinājums paredz, ka eID karšu izmantošana Saeimas vēlēšanās tiek īstenota, ieviešot elektronisku tiesīsaistes Vēlēšanu reģistru, kurā tiek izdarīta atzīme par personas dalību vēlēšanās, līdz ar to arī atbilstoša, vienota un droša tehniskā aprīkojuma nodrošināšanu.

Saskaņā ar otro risinājumu vēlēšanu uzskaitē vēlēšanās tiek lietoti iepriekš izveidoti vēlēšanu saraksti, līdz ar ko vēlētajš ir reģistrēts balsošanai noteiktā vēlēšanu iecirknī. Izmantojot vēlēšanu datu apmaiņas lietojumprogrammu un saziņu starp vēlēšanu iecirkņiem pieprasījuma un atbildes formā, ir iespējama iecirkņa maiņa.

Trešais risinājums paredz līdzšinējās vēlēšanu kārtības saglabāšanu, mainot tikai vēlētajā apliecības saņemšanas kārtību, t.i. apliecība vēlētajam, kura rīcībā nav derīgas pases, bet ir eID karte, tiek nosūtīta ierakstītā vēstulē uz deklarētās dzīvesvietas adresi.

Konceptuālā ziņojuma priekšlikums ir atbalstīt pirmo risinājumu, ieviešot elektronisku tiesīsaistes Vēlēšanu reģistru, tā īstenošanai kā tehniskā nodrošinājuma risinājumu paredzot vēlēšanu iecirkņu nodrošināšanu ar attiecīgi konfigurētiem viedtālruniem.

Ziņojumā veikta ietekmes uz budžetu analīze, atbilstoši normatīvajam regulējumam par tiesību aktu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtību, saturot informāciju par ietekmi kārtējā saimnieciskajā gadā un turpmākajos trīs gados.

II. Problēmas apraksts

Saeimas lēmums par līdzšinējās vēlēšanu reģistrācijas kārtības saglabāšanu Saeimas vēlēšanās, kas paredz tiesības vēlētajam izvēlēties vēlēšanu iecirkni, kā arī atzīmes izdarīšanu vēlētajā pasē, nozīmē, ka persona nevar piedalīties Saeimas vēlēšanās, ja tās rīcībā vienīgais personu apliecinošais dokuments ir eID karte. Ievērojot minēto, faktiski eID pilngadīgam Latvijas Republikas pilsonim Latvijas Republikas teritorijā nesniedz pilnībā visas tās pašas iespējas, kas ir pieejamas ar pasi, tādejādi ierobežojot personas tiesību īstenošanu.

Lai persona varētu pilnvērtīgi izmantot eID karti kā vienīgo personu apliecinošo dokumentu, ir nepieciešams veikt grozījumus normatīvajos aktos saskaņā ar protokollēmumā noteikto uzdevumu. Līdz grozījumu izdarīšanai Saeimas vēlēšanu likumā personas apliecības

turētājam, kura rīcībā nav derīgas pase, un eID karte ir vienīgais personu apliecinošais dokuments, atļauts piedalīties Saeimas vēlēšanās, un vēlētāju tiesību īstenošana tiek realizēta ar īpaši izgatavotu vēlētāja apliecību. Saskaņā ar Iedzīvotāju reģistra datiem, šādu personu skaits 13. Saeimas vēlēšanās bija vairāk kā 62 000. Turklāt, ņemot vērā to, ka saskaņā ar VARAM virzītajiem grozījumiem Personu apliecinošu dokumentu likumā¹ eID karte ir noteikta kā obligāts personu apliecinošs dokuments no 2023. gada 1. janvāra, prognozētais personu skaits, kuru rīcībā ir vienīgi eID karte, uz 14. Saeimas vēlēšanām sasniedz aptuveni 200 000.

Šā pagaidu risinājuma ietvaros 2014. un 2018. gadā notikušajām Saeimas vēlēšanām CVK sadarbībā ar PMLP īstenoja īpašu vēlētāja apliecību izgatavošanu un izsniegšanu PMLP nodaļās eID karšu turētājiem, kuru rīcībā noteiktā atskaites periodā nebija derīgas pase.

Pagaidu risinājuma īstenošanā tika konstatēti vairāki trūkumi, piemēram:

- 1) eID karti dalībai Saeimas vēlēšanās nedrīkst uzrādīt tās personas, kuru rīcībā ir arī derīga pase. Ja laika periodā, kad iespējams īstenot vēlēšanu tiesības, pase ir iesniegta citas valsts pārstāvniecībā vīzas saņemšanai (it īpaši gadījumos, kad konkrētās valsts pārstāvniecība neatrodas Latvijā), personai nav iespēju piedalīties vēlēšanās ar eID karti;
- 2) ja persona vēlas saņemt tikai eID karti pēc iepriekš noteiktā termiņa, kad tiek veikta datu sagatavošana vēlētāja apliecību izgatavošanai, persona nevar piedalīties Saeimas vēlēšanās;
- 3) vēlētāja apliecības saņemšana vērtējama kā papildu administratīvais slogs eID kartes turētājam, kura rīcībā nav derīgas pase, jo, lai gan vēlētāja apliecība tiek izsniegta bez maksas, personai ir jātērē savi resursi PMLP nodaļas apmeklējumam.

Minētie trūkumi liedz personai pilnvērtīgi izmantot eID karti un izvēlēties to kā savu vienīgo personu apliecinošo dokumentu, vai arī var rosināt personu nolemt nepiedalīties Saeimas vēlēšanās, kas mazina jau tā relatīvi zemo vēlētāju aktivitāti (skatīt attēlu).

Lai novērstu minētos trūkumus, jānodrošina, ka personas apliecība un pase ir vienlīdzīgi dokumenti jebkurā ar vēlēšanu tiesību izmantošanu saistīto jautājumu īstenošanā.

Vēlētāju līdzdalība Saeimas vēlēšanās Latvijā

¹ <https://likumi.lv/ta/id/306979-grozijumi-personu-apliecinosu-dokumentu-likuma>

Avots: Centrālā vēlēšanu komisija

III. Risinājumi

1. Risinājums

Elektronisks tiešsaistes Vēlētāju reģistrs

Risinājums paredz, ka eID karšu izmantošana Saeimas vēlēšanās tiek īstenota, ieviešot elektronisku tiešsaistes Vēlētāju reģistru un to, ka pārbaudes procedūrā vēlēšanu iecirknī atzīme par personas dalību vēlēšanās tiek izdarīta nevis personas pasē, bet tiešsaistes režīmā Vēlētāju reģistrā. Līdz ar to faktiski tiek saglabāta līdzšinējā vēlēšanu kārtība – personām ir saglabāta iespēja brīvi izvēlēties vēlēšanu iecirkni vēlēšanu dienā, turklāt tiek novērsts pastāvošais personu apliecinošo dokumentu lietošanas ierobežojums, paredzēta atteikšanās no līdzšinējās pasu spiedogu lietošanas un nodrošināta iespēja balsot ar jebkuru derīgu personu apliecinošo dokumentu (pasi vai eID karti).

Ņemot vērā, ka šobrīd pašvaldībās, kur tiek izvietoti vēlēšanu iecirkņi, ir dažāds tehniskais nodrošinājums, nepieciešams veikt plānveida darbības, lai nodrošinātu savlaicīgu atbilstošu tehniskā aprīkojuma iegādi un uzstādīšanu, kā arī apmācīt vēlēšanu iecirkņu komisiju darbiniekus.

Elektroniska tiešsaistes Vēlētāju reģistra ieviešana plānota, paplašinot esošo Vēlētāju reģistra infrastruktūru un tā darbība un uzturēšana tiks nodrošināta atbilstoši Vēlētāju reģistra likumam, kas paredz, ka Vēlētāju reģistra darbības metodisko vadību un uzraudzību veic CVK, savukārt tajā iekļautās ziņas apstrādā un Vēlētāju reģistru uztur PMLP.

Turpmāk vēlētāja personas apliecinošais dokuments Saeimas vēlēšanās būs arī personas apliecība, tādejādi paredzot eID karti kā derīgu personu apliecinošu dokumentu jebkurā ar Saeimas vēlēšanu tiesību izmantošanu saistīto jautājumu risināšanā.

Tiek aizstāta līdzšinējā kārtība, kā vēlēšanu iecirkņa komisijas loceklis pārliecinās par personas tiesībām piedalīties Saeimas vēlēšanās un to, vai persona jau nav balsojusi. Atzīmes izdarīšana personas pasē tiek aizstāta ar atzīmes izdarīšanu tiešsaistes Vēlētāju reģistrā, līdz ar to arī pārbaude par to, vai persona jau nav balsojusi, tiek veikta Vēlētāju reģistrā tiešsaistes režīmā. Kad minētā pārbaude un atzīme ir veiktas, vēlētājs parakstās žurnālā par vēlēšanu zīmju un vēlēšanu aploksnēs saņemšanu.

Risinājums paredz precizēt vēlēšanu komisijas rīcību, noslēdzot balsošanu, papildinot līdzšinējo kārtību ar atzīmes izdarīšanu Vēlētāju reģistrā par tā darbības beigšanu tiešsaistes režīmā, vēlēšanu kārtību ārvalstīs, nosakot vēlēšanu iecirkņu darbinieku rīcību ārvalstīs, nodrošinot vēlēšanas tiešsaistes režīmā, kā arī līdzvērtīgas iespējas izmantot gan pasi, gan eID karti vēlētāju tiesību īstenošanai ārvalstīs. Tiek nodrošināta piekļuve Vēlētāju reģistram tiešsaistes režīmā ieslodzījumu vietas administrācijai, lai varētu īstenot elektronisko balsotāju reģistrēšanu tiešsaistē ieslodzījumu vietās. Ieslodzījuma vietas administrācijai ir pienākums Vēlētāju reģistrā izdarīt atzīmes par ieslodzītajiem, kuri piedalījušies attiecīgajās Saeimas vēlēšanās, kā arī pienākums izdarīt attiecīgu atzīmi par Vēlētāju reģistra tālāku neizmantošanu tiešsaistes režīmā, kad balsošana ir beigusies.

Balšanai vēlētāja atrašanās vietā risinājums paredz vēlētāju reģistrēšanu, izmantojot vēlēšanu iecirkņa darbinieku līdzīgu paņemtas skenēšanas ierīces datu ielasīšanai no eID kartes vai pasas, un rezerves variantu — sazināšanos ar vēlēšanu iecirkni. Tiek precizēts arī Nacionālo bruņoto spēku komandiera pilnvarotās personas pienākums, nosakot atzīmes izdarīšanu tiešsaistes Vēlētāju reģistrā nevis pasē, un atbilstoši precizējama arī Vēlētāju reģistra slēgšana. Ja balsotājiem starptautiskajās misijās būtu apgrūtināta tiešsaistes balsotāju reģistra izmantošana, iespējams organizēt balsošanu reģistrācijas aploksnēs. Tiek paredzēta arī vēlētāju un iecirkņa komisijas rīcība gadījumos, ja notiek tiešsaistes režīma pārtraukums un nevar tikt izmantots elektronisks tiešsaistes Vēlētāju reģistrs. Vēlētāju reģistra tiešsaistes režīma darbības pārtraukuma gadījumā vēlētājs balso turpmāk paredzētajā kārtībā:

1) iecirkņa komisija, Nacionālo bruņoto spēku komandiera pilnvarota persona vai ieslodzījuma vietas administrācija pēc personu apliecinošā dokumenta iepriekš pārliecinājusies, ka persona ir vēlētais, balsotāju sarakstā ieraksta vēlētajā vārdu, uzvārdu, personas kodu. Vēlētais parakstās balsotāju sarakstā par visu attiecīgajā apgabalā pieteikto kandidātu sarakstu vēlēšanu zīmju un vēlēšanu aplokšnes saņemšanu;

2) vēlētais vienatnē izdara Saeimas vēlēšanu likuma 23. pantā noteiktās darbības, aizlīmēto vēlēšanu aploksnī atdod iecirkņa komisijai, kas to vēlētajā klātbūtnē ievieto reģistrācijas aploksnē, uz kuras norāda vēlētajā vārdu, uzvārdu un kārtas numuru balsotāju sarakstā, un reģistrācijas aploksnī iemet aizzīmogotā vēlēšanu kastē;

3) kad tiešsaistes režīma darbības pārtraukums beidzies, iecirkņa komisija pārliecinās, vai tiešsaistes Vēlētāju reģistrā nav atzīmes par pārtraukumā balsojušo vēlētāju piedalīšanos attiecīgās Saeimas vēlēšanās. Ja tādas atzīmes nav, iecirkņa komisija tiešsaistes režīmā izdara Vēlētāju reģistrā atzīmi par šo personu piedalīšanos attiecīgās Saeimas vēlēšanās. Ja tāda atzīme ir un vēlētais ir nobalsojis gan tiešsaistes režīma darbības laikā, gan, tā darbības pārtraukumā, iecirkņa komisija balsotāju sarakstā atzīmē, ka attiecīgais vēlētais jau ir balsojis;

4) kad iecirkņa komisija balsu skaitīšanas laikā atver vēlēšanu kastes (Saeimas vēlēšanu likuma 31. panta trešā daļa), tā sašķiro reģistrācijas aplokšnes divās grupās – derīgās un nederīgās reģistrācijas aplokšnes. Reģistrācijas aploksnē ir nederīga, ja attiecīgais vēlētais jau ir balsojis vai, ja uz tās nav norādīts vēlētajā vārds, uzvārds un kārtas numurs balsotāju sarakstā. Nederīgās reģistrācijas aplokšnes saskaita un neatvērtas iesaiņo. Derīgās reģistrācijas aplokšnes iecirkņa komisija atver un skaita balsis saskaņā ar Saeimas vēlēšanu likuma IV nodaļā noteikto.

Pēc sistēmas darbības atjaunošanas tiek piemērota vispārējā Saeimas vēlēšanu likumā paredzētā vēlēšanu kārtība.

Ārzemēs vēlēšanas notiek līdzīgi kā Latvijas teritorijā. Centralizēti konfigurētas skenēšanas ierīces vēlētāju datu ielasīšanai tiek piegādātas vēlēšanu iecirkņiem, kas izvietoti Latvijas Republikas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās. Plānots, ka vēlēšanu iecirkņos, kas izvietoti ārpus pārstāvniecību telpām, vēlētāju reģistrēšanai tiešsaistē tiek izmantoti datori vai vēlēšanu iecirkņu komisiju ar attiecīgu programmatūru aprīkoti viedtālruņi. Ja vēlētāju reģistrēšana tiešsaistē vēlēšanu iecirkņos ārvalstīs nav iespējama, balsošana notiek reģistrācijas aploksnēs. Papildus ārvalstīs plānots saglabāt esošo iespēju balsot pa pastu. Pieteikties pasta balsošanai iespējams noteiktu laiku pirms vēlēšanu dienas personīgi vai pa pastu pārstāvniecībās un CVK, kā arī PMLP e-pakalpojumā.

Atbilstoši spēkā esošajam Vēlētāju reģistra likumam tā darbība nav attiecināma uz Vēlētāju reģistra izmantošanu Saeimas vēlēšanās tiešsaistes režīmā. Līdz ar to risinājuma ieviešanai nepieciešams grozīt Vēlētāju reģistra likumu, paredzot vēlēšanu iecirkņos nodrošināt atbilstošu tehnisko aprīkojumu, kā arī tiešsaistes pieejamību Vēlētāju reģistram. Tā kā PMLP saskaņā ar Vēlētāju reģistra likumu ir atbildīgā institūcija par Vēlētāju reģistrā iekļaujamo ziņu apstrādi un Vēlētāju reģistra uzturēšanu, tās pārziņā būs arī vēlēšanu komisijām attiecīgas, likumprojektā paredzētas, tiešsaistes režīma piekļuves nodrošināšana Vēlētāju reģistram. Paredzēts, ka Vēlētāju reģistrā tiks veikta pilna to personu uzskaitē, kurām ir tiesības piedalīties Saeimas vēlēšanās.

Vēlētāju tiešsaistes reģistrācija pieprasa nodrošināt daudz augstākas prasības pret sistēmas uzbūvi salīdzinot ar esošo Vēlētāju reģistra risinājumu. Līdz ar to ir jāpārstrādā Vēlētāju reģistra risinājuma arhitektūra, kas nodrošina augstu pieejamību, veiktspēju un mērogojamību, kas balstīta uz mikroservisu arhitektūru, nepārtrauktas piegādes procesu un sistēmas noturību.

PMLP jānodrošina diennakts elektroniskā tiešsaistes Vēlētāju reģistra lietotāju atbalsta funkcija, bet CVK atbilstoši kompetencei organizēs tiešsaistes vēlēšanu procesu kopumā, nodrošinot metodisko vadību. Diennakts lietotāja atbalsta specifiku nosaka ārvalstīs izvietoto vēlēšanu iecirkņu atrašanās dažādās laika joslās, tādēļ tie darbosies un tiem būs nepieciešams profesionāls atbalsts arī laikā, kad vēlēšanu iecirkņi Latvijā būs slēgti.

Ņemot vērā mūsdienu tehnoloģiskos risinājumus, dati no eID kartēm un pasēm vēlētāju identificēšanai tiks ielasīti, izmantojot tehnisko nodrošinājumu, kas būs pieejams vēlēšanu iecirkņos, atstājot manuālu datu ievadi kā rezerves iespēju. Tādējādi tiks nodrošināta gan iespējami ātra datu apstrāde un vēlētāju reģistrēšana vēlēšanu iecirkņos, gan tiks maksimāli samazināta kļūdu iespējamība, kāda rodas, ievadot informāciju manuāli.

Šobrīd vēlēšanu iecirkņos vēlēšanu procesa nodrošināšanai tiek izmantota datortehnika, kas pieejama pašvaldībās, neatkarīgi no tās nolietojuma, tehniskajiem parametriem un drošības pakāpes. Saeimas vēlēšanas ir nozīmīgs ar valsts suverenitāti tieši saistīts process. Līdz ar to šādu tehniskā nodrošinājuma risinājumu nav ieteicams izmantot, ja vēlēšanu iecirkņos balsotāju reģistrēšanai tiek izmantots Vēlētāju reģistrs tiešsaistes režīmā un jānodrošina vēlēšanu procesa neietekmējamība un drošība. Tāpēc nepieciešams nodrošināt vienotu, drošu un atbilstošu tehnisko aprīkojumu vēlēšanu procesa nodrošināšanai, kā arī veikt apmācības vēlēšanu iecirkņu komisiju darbiniekiem.

Izvērtējot tehnoloģiskās iespējas, šī risinājuma īstenošanai tiek piedāvāti divi iespējami tehniskā nodrošinājuma varianti:

1.1

Pirmais tehniskā nodrošinājuma iespējamais variants paredz, CVK veicot publisku iepirkumu, centralizētas atbilstošas datortehnikas (ar tajā ietvertu personu apliecinošu dokumentu datu ielasīšanas tehnisko aprīkojumu) iegādi, kas tiks nodrošināta ar atbilstošu programmatūru, kā arī uzturēta un pārraudzīta. Paredzēts, ka datortehnika tiek nogādāta vēlēšanu komisijās, pēc kā komisiju pārstāvji to nogādā vēlēšanu iecirkņiem.

Ņemot vērā iespējamus ar drošību saistītus riskus, iegādātie datori nevar tikt atkārtoti izmantoti nākamajās vēlēšanās, turklāt šobrīd nav rasts risinājums, kur un kādam nolūkam datorus varētu paredzēt turpmāk izmantot. Līdz ar to šāds tehniskā nodrošinājuma variants ir pretrunā ar finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu.

1.2

Otrs iespējamais vēlēšanu iecirkņu tehniskā nodrošinājuma variants paredz, ka mobilo sakaru operators nodrošina vēlēšanu iecirkņus ar attiecīgi konfigurētiem viedtālruniem, kuros tiks uzstādīta atbilstoša aplikācija personu apliecinošu dokumentu nolasišanai un datu automatizētai ievadei, kā arī nodrošina loģistiku, lietotāju atbalstu un administratīvos darbus. Saskaņā ar šādu tehniskā nodrošinājuma variantu viedtālruni tiks īrēti no mobilo sakaru operatora uz katru vēlēšanu procesa periodu.

Konceptuālajā ziņojumā piedāvātais pirmais risinājuma variants paredz pilnībā elektronizētu vēlētāju reģistrācijas procesu, līdz ar to ir nepieciešams nodrošināt kiberdrošības risku pārvaldību gan pieejamības, gan konfidencialitātes, gan integritātes aspektos. Vērtējot minētos aspektus, tādus kā tīkla pārslodze, lietotāja kļūdas, iekārtu zudums, datus noplūdina trešās puses lietotne, tiek pārtverta pārraidītā informācija, datorvīruss, secināms, ka abiem piedāvātajiem tehniskā nodrošinājuma variantiem iespējamie drošības riski ir vienlīdz iespējami un risināmi ar līdzvērtīgām metodēm, līdz ar to nepieciešams veidot tādu infrastruktūru un infrastruktūras pārvaldības pieeju, kas visefektīvākajā veidā mazina kiberuzbrukumu iespējas vai to radītās sekas.

Lai veicinātu vienotu vēlēšanu procesu attīstību, plānots, ka ziņojumā piedāvātā pirmā risinājuma modelis, kas paredz elektroniska tiešsaistes Vēlētāju reģistra ieviešanu un automatizētu personu apliecinošu dokumentu nolasišanu un datu ievadi, tiks izmantots ne tikai Saeimas vēlēšanās, bet arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās, pilsētas domes un novada domes vēlēšanās, kā arī likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" paredzētajos balsošanas gadījumos. Izmantojot šo risinājumu arī citās vēlēšanu un tautas nobalsošanu procedūrās tiks sekmēta ne tikai lietderīga cilvēkresursu un finanšu resursu

izmantošana, bet arī ieviests mūsdienīgs tehniskais risinājums vēlēšanu un tautas nobalsošanas procedūru nodrošināšanai.

2. Risinājums

Balsošana pēc iepriekš izveidotiem vēlēšanu sarakstiem

Risinājums paredz, lai persona varētu pilnvērtīgi izmantot eID karti kā vienīgo personu apliecinājošu dokumentu, vēlēšanu uzskaitē vēlēšanās tiek lietoti iepriekš izveidoti vēlēšanu saraksti, līdzīgi kā Eiropas Parlamenta vēlēšanās un pašvaldību vēlēšanās, pilnībā atsakoties no atzīmes izdarīšanas personas pasē. Katrs vēlētais ir reģistrēts noteiktā vēlēšanu iecirknī, kurā jābalso vēlēšanu dienā. Vēlētais balso, uzrādot Latvijas Republikā derīgu personu apliecinājošu dokumentu – pasi vai eID karti.

Latvijas pilsoņi Vēlēšanu reģistrā tiek iekļauti automātiski. Sākotnēji vēlētie tiek iekļauti deklarētajai dzīvesvietai atbilstošajā iecirknī, bet līdz 18. dienai pirms vēlēšanām iecirkni var mainīt. Vēlētajam uz deklarētās dzīvesvietas adresi vai uz oficiālo elektronisko adresi, ja viņam ir aktivizēts oficiālās elektroniskās adreses konts, tiek nosūtīts vēlēšanu paziņojums par iecirkni, kurā viņš ir reģistrēts.

Vēlēšanu dienā iecirkņa komisijas darbinieks pārbauda, vai atnākušais vēlētais ir iekļauts iecirkņa vēlēšanu sarakstā. Ja vēlētais reģistrēts šajā iecirknī, vēlēšanu sarakstā izdara atzīmi par vēlētajā piedalīšanos vēlēšanās. Vēlētais parakstās vēlēšanu sarakstā par visu attiecīgajā vēlēšanu apgabalā pieteikto kandidātu sarakstu vēlēšanu zīmju un vēlēšanu aplokšnes saņemšanu.

Ja vēlētais nav reģistrēts šajā iecirknī, notiek saziņa pieprasījuma un atbildes formā ar iecirkni, kurā vēlētais ir sākotnēji reģistrēts (attiecīgais vēlēšanu iecirknis un vēlēšanu iecirknis, kura vēlēšanu sarakstā vēlētais ir reģistrēts, Centrālās vēlēšanu komisijas noteiktā kārtībā nodrošina vēlēšanu elektronisku datu apmaiņu). Sākotnējās reģistrācijas iecirknis pārbauda, vai vēlētais nav jau izmantojis savas vēlēšanu tiesības (t.sk. parakstījis par vēlēšanu materiālu saņemšanu). Ja vēlētais ir jau nobalsojis, balsošana tiek liegta; ja ir noskaidrots, ka vēlētais nav nobalsojis, notiek vēlētajā pārreģistrēšana uz iecirkni, uz kuru vēlētais aizgājis nobalsot.

Vēlētajā vārds, uzvārds, personas kods un kārtas numurs vēlēšanu sarakstā tiek ierakstīts papildu balsotāju sarakstā. Vēlētais parakstās par visu attiecīgajā vēlēšanu apgabalā pieteikto kandidātu sarakstu vēlēšanu zīmju un vēlēšanu aplokšnes saņemšanu. Pēc tam vēlētais balso Saeimas vēlēšanu likuma 22. un 23. pantā noteiktajā kārtībā.

Ja vēlēšanu datu apmaiņas lietojumprogramma nedarbojas, līdz ar ko iecirkņa maiņas iespēja ir liegta, vēlētais balso reģistrācijas aploksnē vai balso iecirknī, kurā ir sākotnēji reģistrēts.

Latvijas pilsoņi, kuri uzturas ārzemēs, vēlēšanās var piedalīties, balsojot klātienē iecirkņos vai pa pastu. Pieteikties balsošanai pa pastu var:

- 1) Latvijas diplomātiskajā un konsulārajā pārstāvniecībā ārvalstī – pieteikumu nosūtot pa pastu vai ierodoties personiski ne vēlāk kā 30 dienas pirms vēlēšanu dienas;
- 2) izmantojot e-pakalpojumu PMLP tīmekļvietnē www.pmlp.gov.lv – ne vēlāk kā 30 dienas pirms vēlēšanu dienas.

Pieteikumā norāda savu vārdu, uzvārdu, personas kodu, adresi ārvalstī, uz kuru nosūtāmi pasta balsošanas materiāli, un apliecinājumu balsot personīgi. Latvijas Republikas diplomātiskā vai konsulārā pārstāvniecība reģistrē pieteikumus Vēlēšanu reģistrā un nodod attiecīgā vēlēšanu iecirkņa komisijai, kas ne vēlāk kā 24 dienas pirms vēlēšanu dienas nosūta vēlētajiem balsošanas materiālus.

Lai nobalsotu ārzemju iecirknī, vēlētāji ne vēlāk kā 18 dienu pirms vēlēšanu dienas piesakās tajā balsot. Pieteikties var personiski dzīvesvietas deklarēšanas iestādēs un Latvijas diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecībās, kā arī PMLP e-pakalpojumā.

Šā risinājuma priekšrocības ir vidējas izmaksas salīdzinājumā ar piedāvātajiem variantiem, kā arī jau pastāvoša prakse un iegūta pieredze īstenojot šāda veida vēlēšanu iespējas Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Savukārt, ņemot vērā vēlētāja piesaisti konkrētam vēlētāju iecirknim, risinājuma trūkumi ir iespējama zema vēlētāju aktivitāte

3. Risinājums

Balsošana ar vēlētāju apliecībām, kas tiek nosūtītas pa pastu uz vēlētāja deklarētās dzīvesvietas adresi

Risinājums paredz, ka Saeimas vēlēšanas notiek, saglabājot līdzšinējo Saeimas vēlēšanu kārtību, bet tie vēlētāji, kuriem nav derīgas pases, bet ir derīga personas apliecība, vēlētāja apliecību saņem pa pastu (apliecība tiek nosūtīta ierakstītā vēstulē uz deklarētās dzīvesvietas adresi). Tiek paredzēts, ka šo pakalpojumu nodrošina PMLP.

Vēlēšanu telpās vēlēšanu iecirkņa komisijas loceklis, iepriekš pārliecinājies, ka persona ir vēlētājs un tās pasē vai vēlētāja apliecībā nav atzīmes par piedalīšanos attiecīgās Saeimas vēlēšanās, balsotāju sarakstā ieraksta vēlētāja vārdu, uzvārdu, personas kodu un izdara vēlētāja pasē vai vēlētāja apliecībā atzīmi par piedalīšanos attiecīgās Saeimas vēlēšanās. Vēlētājs parakstās balsotāju sarakstā par visu attiecīgajā apgabalā pieteikto kandidātu sarakstu vēlēšanu zīmju un vēlēšanu aplokšnes saņemšanu.

Šāda risinājuma priekšrocības būtu jau pastāvoša prakse un pieredze, viszemākās izmaksas salīdzinājumā ar pārējiem risinājuma variantiem. Kā risinājuma trūkumi jāmin iespējama mazāka vēlētāju aktivitāte gadījumos, kad vēlētājs pazaudējis vai nav saņēmis uz deklarēto dzīvesvietu nosūtīto vēlētāja apliecību.

IV. Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu

Konceptuālajā ziņojumā atbalstītā – pirmā risinājuma – elektroniska tiešsaistes Vēlētāju reģistra un 1.2 tehniskā nodrošinājuma risinājuma ieviešanai nepieciešamais papildu finansējums ir 927 135 EUR. Lai nodrošinātu IeM PMLP pārziņā esošā Vēlētāju reģistra programmatūras pielāgošanu, tehnisko uzturēšanu un atbalstu, Vēlētāju reģistra lietotāju atbalstu, kā arī Oracle licences iegādi, ir nepieciešams finansējums 680 491 EUR. Ievērojot, ka saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2020. gadam” Iekšlietu ministrijai (Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei, budžeta apakšprogramma 11.01.00 “Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde”) 2020. gadā piešķirts finansējums 250 000 *euro* apmērā Vēlētāju reģistra funkcionalitātes attīstībai (pielāgojot to pašvaldību vēlēšanām 2021. gadā), kas nodrošinās, ka vēlēšanu komisijām tiešsaistes režīmā – Vēlētāju reģistra modulī būs pieejami aktuāli vēlētāju dati un iespēja elektroniski veikt atzīmi par vēlētāja daļību vēlēšanās, ko varēs izmantot arī Saeimas vēlēšanās, (vienlaikus minētā finansējuma piešķiršana nenodrošinās visu nepieciešamo darbību īstenošanu, lai pilnā apjomā veiktu Vēlētāju reģistra programmatūras pielāgošanu Saeimas vēlēšanu vajadzībām), nepieciešamais papildu finansējums ir 430 491 EUR (680 491 EUR -250 000 EUR).

CVK nepieciešamais papildu finansējums, paredzot reģistrācijas aplokšņu iegādi un samazinājumu saistībā ar pasu spiedogiem (plānots, ka CVK 11 435 *euro* nodrošina budžeta programmas 02.00.00 “Saeimas vēlēšanas” ietvaros no pasu spiedogiem paredzētā finansējuma) – 35 755 EUR (47 190 EUR reģistrācijas aplokšņu iegāde -11 435 EUR pasu spiedogi). Vēlēšanu iecirkņu nodrošināšanai ar attiecīgi konfigurētiem viedtālruniem – 460 889 EUR.

Savukārt 1.1 tehniskā nodrošinājuma – atbilstošas datortehnikas iegādes izmaksas ir 3 620 282 EUR, paredzot pirmā risinājuma un 1.1 tehniskā nodrošinājuma risinājuma ieviešanai kopējo nepieciešamo papildu finansējumu – 4 050 773 EUR.

Atbilstoši otrajam risinājuma variantam, Saeimas vēlēšanu norises nodrošināšanai nepieciešamais papildu finansējums ir 914 343 EUR, no kā IeM papildus nepieciešams 787 738 EUR Vēlētāju sarakstu drukāšanai, paziņojumu sagatavošanai un sūtīšanai, kā arī vēlētāju reģistra pilnveidošanai, tehniskajai uzturēšanai un atbalstam, licenču uzturēšanai. CVK – 126 605 EUR, no kā 114 445 EUR Vēlētāju datu apmaiņas lietojumprogrammas izmaksu segšanai un 12 160 EUR reģistrācijas aplokšņu iegādei (23 595 EUR reģistrācijas aplokšņu iegāde -11 435 EUR pasu spiedogi (plānots, ka CVK 11 435 EUR nodrošina budžeta programmas 02.00.00 “Saeimas vēlēšanas” ietvaros no pasu spiedogiem paredzētā finansējuma)).

Trešais risinājuma variants paredz papildu finansējumu vēlētāju nodrošināšanai ar vēlētāja apliecībām 602 580 EUR apmērā, kā arī 131 598 Vēlētāju reģistra pilnveidošanai tehniskajai uzturēšanai un atbalstam, licences iegādei, kas sastāda kopējo trešā risinājuma nodrošināšanai nepieciešamo papildu finansējumu IeM – 734 178 EUR.

Kopsavilkums par konceptuālajā ziņojumā iekļauto risinājumu realizācijai nepieciešamo valsts un pašvaldību budžeta finansējumu

					<i>euro</i>
Risinājums	Risinājums (risinājuma varianti)	Budžeta programmas (apakš- program	Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā plānotais finansējums	Nepieciešamais papildu finansējums	Pasākuma īstenošanas gads

		mas) kods un nosaukum s	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	turpmākajā laika posmā līdz risinājuma (risinājuma variantam) pabeigšanai (ja īstenošana ir termiņēta)	turpmāko gadu (ja risinājuma (risinājuma variantam) izpilde nav termiņēta)	(ja risinājuma (risinājuma variantam) īstenošana ir termiņēta)
Finansējums konceptuālā ziņojuma risinājuma īstenošanai kopā	1.1		0	0	0	0	4 050 773	0	0	62 920	0	0	0
tajā skaitā													
14. Iekšlietu ministrija			250 000	0	0	0	430 491	0	0	62 920	0	0	0
35. Centrālā vēlēšanu komisija			0	0	0	0	3 620 282	0	0	0	0	0	0
Pašvaldību budžets			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1 risinājums			0	0	0	0	4 050 773	0	0	0	0	0	0
	14. Iekšlietu ministrija		250 000	0	0	0	430 491	0	0	62 920	0	0	0
		11.01.00 “Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde”	250 000	0	0	0	380 276	0	0	62 920	0	0	0
	Vēletāju reģistra programmas atūras pielāgošana (900						316 280	0					

	cilvēkdienas x 520 EUR = 468 000 EUR + 21 % (PVN))										
	Vēlētāju reģistra tehniskā uzturēšana un atbalsts (100 cilvēkdienas gadā x 520 EUR = 52 000 EUR + 21 % (PVN))						62 920				
	Vēlētāju reģistra lietotāju atbalsts (7.74 EUR (vidējā stundas likme) x 32 stundas x 24.09 % VSAOI + 7.74 EUR (vidējā stundas likme) x 16 stundas x 50% piemaksa par nakts darbu x 24.09 % VSAOI = 37.86 EUR x 2 darbinieki						1076				
		02.03.00 "Vienotās sakaru un informācijas sistēmas uzturēšana un vadība"	0	0	0	0	50 215	0	0	62 920	0
	Oracle licences iegāde						50 215	0			
	35. Centrālā vēlēšanu komisija		0	0	0	0	3 620 282	0	0	0	0
		02.00.00 "Saeimas vēlēšanas"	0	0	0	0	3 620 282	0	0	0	0
	Datortehnika						3 235 540				

	kas iegāde (955 iecirkņi Latvijā x 4 gab. = 3820 gab. x 700 EUR = 2 674 000 + 21 % (PVN))									
	Datortehni kas iegāde (44 iecirkņi ārvalstīs x 2 gab. = 88 gab. x 700 EUR = 61 600 EUR + 21 % (PVN))						74 536			
	Datortehni kas sagatavoša na darbam, lietotāju atbalsts, loģistika (141 654 EUR + 21% (PVN))						171 401			
	Modemi interneta nodrošināš anai iecirkņos Latvijā (955 iecirkņi x 85,25 EUR = 81 413,75 EUR + 21% (PVN))						98 511			
	Modemi interneta nodrošināš anai iecirkņos ārvalstīs (44 iecirkņi x 85,25 EUR = 3751 EUR + 21% (PVN))						4539			

	Reģistrācijas aploksnes (1 500 000 gab. x 0,026 EUR = 39 000 + 21% (PVN) = 47 190 EUR -11 435 EUR pasu spiedogi)						35 755				
	Pašvaldību budžets		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Finansējums konceptuālā ziņojuma risinājuma īstenošanai kopā	1.2		0	0	0	0	927 135	0	0	62 920	0
tajā skaitā											
14. Iekšlietu ministrija			250 000	0	0	0	430 491	0	0	62 920	0
35. Centrālā vēlēšanu komisija			0	0	0	0	496 644	0	0	0	0
Pašvaldību budžets			0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2 risinājums			0	0	0	0	927 135	0	0	0	0
	14. Iekšlietu ministrija		250 000	0	0	0	430 491	0	0	62 920	0
		11.01.00 "Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde"	250 000	0	0	0	380 276	0	0	62 920	0
	Vēlētāju reģistra programmas atūras pielāgošana (900 cilvēkdienas x 520 EUR = 468 000 EUR + 21% (PVN))						316 280				
	Vēlētāju reģistra tehniskā uzturēšana						62 920				

	un atbalsts (100 cilvēkdienas gadā x 520 EUR = 52 000 EUR + 21 % (PVN))										
	Vēlētāju reģistra lietotāju atbalsts (7.74 EUR (vidējā stundas likme) x 32 stundas x 24.09 % VSAOI + 7.74 EUR (vidējā stundas likme) x 16 stundas x 50% piemaksa par nakts darbu x 24.09 % VSAOI = 37.86 EUR x 2 darbinieki						1076				
		02.03.00 "Vienotās sakaru un informācijas sistēmas uzturēšana un vadība"	0	0	0	0	50 215	0	0	0	0
	Oracle licences iegāde						50 215				
	35. Centrālā vēlēšanu komisija		0	0	0	0	496 644	0	0	0	0
		02.00.00 "Saeimas vēlēšanas"	0	0	0	0	496 644	0	0	0	0
	Viedtālrunu īre (4000 gab. x 44 EUR + 21 % (PVN))						212 960				
	Viedtālrunu sagatavošana darbam, apdrošināšana						171 699				

<p>(viedtālruņa konfigurēšana un sagatavošana darbam 4000 gab. x 10 EUR = 40 000 EUR + 21% (PVN); viedtālruņa pārbaude un sagatavošana pēcpārdošanai 4000 gab. x 10 EUR = 40 000 EUR + 21% (PVN); pagarinātais lādētāja vads (2–3m) 4000 gab. x 2 EUR = 8000 EUR + 21% (PVN); EMM (Organizācijas mobilitātes risinājumu vadība) 4000 gab. x 1 EUR = 4000 EUR + 21% (PVN); viedtālruņa apdrošināšana 4000 gab. x 7,5 EUR = 30 000 EUR + 21% (PVN); APN (Interneta pieejas punkts) uz 1 mēnesi visām iekārtām</p>										
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>300 EUR + 21% (PVN); SIM karte ar 5 GB datu pakalpoju mu Latvijā 3800 gab. x 4 EUR = 15 200 EUR + 21% (PVN); SIM karte ar datu pakalpoju mu ārvalstīs 200 gab. x 22 EUR = 4400 EUR + 21% (PVN)</p>										
	<p>Lietotāju atbalsts, loģistika, administratīvie darbi (loģistikas izmaksas 21 000 EUR + 21% (PVN); lietotāju apmācības (40 apmācību lokācijas, demo telefoni, video pamācība) 40 x 875 EUR = 35 000 EUR + 21% (PVN); diennakts lietotāju atbalsts (atbalsta telefonlīnija 5 dienas) 5 x 400 EUR = 2000 EUR + 21%</p>					76 230					

	(PVN); administratīvie darbi 5000 EUR + 21% (PVN))										
	Reģistrācijas aploksnes (1 500 000 gab. x 0,026 EUR = 39 000 + 21% (PVN) = 47 190 EUR -11 435 EUR pasu spiedogi)						35 755				
	Pašvaldību budžets		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Finansējums konceptuālā ziņojuma risinājuma īstenošanai	2.		0	0	0	0	914 343	0	0	68 678	0
tajā skaitā											
14. Iekšlietu ministrija			0	0	0	0	787 738	0	0	68 678	0
35. Centrālā vēlēšanu komisija			0	0	0	0	126 605	0	0	0	0
Pašvaldību budžets			0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. risinājums			0	0	0	0	914 343	0	0	0	0
	14. Iekšlietu ministrija		0	0	0	0	0	0	0	0	0
		11.01.00 "Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde"	0	0	0	0	787 738	0	0	68 678	0
	Vēlētāju sarakstu drukāšana						10 000				
	Vēlēšanu paziņojumu sagatavošana un drukāšana (1 460 000 gab. x 0,10						176 660				

	EUR = 146 000 + 21% (PVN))										
	Vēlēšanu paziņojum u sagatavoša na sūtīšanai pa pastu (1 460 000 gab. x 0,24 EUR = 350 400 + 21% (PVN))						423 984				
	Vēlēšanu paziņojum u sagatavoša na sūtīšanai uz e-adresi (40 000 gab. x 0,16 EUR = 6400 + 21% (PVN))						7 744				
	Vēlētāju reģistra pilnveidoš ana (150 cilvēkdien as x 520 EUR = 78 000 EUR + 21% (PVN))						94 380				
	Vēlētāju reģistra tehniskā uzturēšana un atbalsts (100 cilvēkdien as gadā x 520 EUR = 52 000 EUR + 21 % (PVN))						62 920				
		02.03.00 "Vienotās sakaru un informācij as sistēmas uzturēšana un vadība"	0	0	0	0	12 050	0	0	0	0
	Licenču						12 050				

	uzturēšana										
	35. Centrālā vēlēšanu komisija		0	0	0	0	126 605	0	0	0	0
		02.00.00 "Saeimas vēlēšanas"	0	0	0	0	126 605	0	0	0	0
	Vēlētāju datu apmaiņas lietojumpr ogramma (94 583 EUR + 21% (PVN))						114 445				
	Reģistrācij as aploksnes (750 000 gab. x 0,026 EUR = 19 500 + 21% (PVN) = 23 595 EUR - 11 435 EUR pasu spiedogi)						12 160				
Finansēju ms konceptuāl ā ziņojuma īstenošanai kopā	3.		0	0	0	0	0	0	0	0	0
tajā skaitā											
14. Iekšlietu ministrija			0	0	0	0	734 178	0	0	68 678	0
Pašvaldību budžets			0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. risinājum s			0	0	0	0	734 178	0	0	0	0
	14. Iekšlietu ministrija		0	0	0	0	0	0	0	0	0
		11.01.00 "Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde"	0	0	0	0	734 178	0	0	68 678	0
	Vēlētāju apliecību izgatavoša na (200 000						36 300				

	gab. x 0,15 EUR = 30 000 EUR + 21% (PVN))									
	Informatīvu paziņojumu sagatavošana (200 000 gab. x 0,10 EUR = 20 000 EUR + 21% (PVN))						24 200			
	Informatīvu paziņojumu nosūtīšana (200 000 gab. x 0,24 EUR = 48 000 EUR + 21% (PVN))						58 080			
	Vēlētāju apliecību nosūtīšana ar ierakstītu vēstuli (200 000 gab. x 2 EUR = 400 000 EUR + 21% (PVN))						484 000			
	Vēlētāju reģistra pilnveidošana (100 cilvēkdien as x 520 EUR = 52 000 EUR + 21% PVN)						62 920			
	Vēlētāju reģistra tehniskā uzturēšana un atbalsts (90 cilvēkdien as gadā x 520 EUR						56 628			

	= 46 800 EUR + 21 % PVN)										
		02.03.00 "Vienotās sakaru un informācij as sistēmas uzturēšana un vadība"	0	0	0	0	12 050	0	0	0	0
	Licenču uzturēšana						12 050				
	Pašvaldību budžets		0	0	0	0	0	0	0	0	0

V. Tālākā rīcība

Konceptuālā ziņojuma priekšlikums ir atbalstīt pirmo risinājumu un tajā ietvertu 1.2 tehniskā nodrošinājuma risinājuma variantu, kas paredz grozījumus Saeimas vēlēšanu likumā un Vēlētāju reģistra likumā. Saskaņā ar minēto risinājumu eID karšu izmantošana Saeimas vēlēšanās tiek īstenota, ieviešot elektronisku tiešsaistes Vēlētāju reģistru un personu apliecinošu dokumentu nolasīšanu un datu automatizētu ievadi, izmantojot attiecīgi konfigurētus īrētus viedtālrunus. Līdz ar to tiek saglabāta līdzšinējā vēlēšanu kārtība, kas paredz iespēju brīvi izvēlēties vēlēšanu iecirkni vēlēšanu dienā, turklāt tiek novērsts pastāvošais personu apliecinošo dokumentu lietošanas ierobežojums un nodrošināta iespēja balsot ar jebkuru derīgu personu apliecinošu dokumentu.

Vides aizsardzības
un reģionālās attīstības ministrs

Juris Pūce

Bērziņa, 67026929
Signe.Berzina@varam.gov.lv